Redactiunea, Administratiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr 22.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciuri:
Brașovŭ, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolf Mosse, Haasenstein & Vogler (Oto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețul inserțiunilorŭ: o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LI.

„Gazeta" iese în fie-care d
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe șése lun 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele postale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 237. | Brașovŭ, Joi, Vinerĭ 28 Octomvrie (9 Noemvrie) | 1888.

Brașovŭ, 26 Octomvrie v.

In numĕrulŭ de Marțĭ alŭ fóiei nóstre amŭ reprodusŭ sub titlulŭ „Ungurii între Germanĭ și Muscalĭ" unŭ articulŭ publictŭ de fóia guvernamentală ungurésca din Clușiu. Intregŭ articolulŭ se póte resuma în următorele principale puncte:

Maghiarii, fiindŭ încunjurațĭ de-o mare de rasse streine și vĕrițĭ între douĕ puternice popóre, carĭ în interesulŭ puterei lorŭ se pregătescŭ de luptă una cu alta, ca națiune mică ce suntŭ trebue sĕ se alipéscă la una din ele și adecă la aceea care preponderéză; simțĕmêntulŭ și interesulŭ de esistență alŭ Maghiarilorŭ se opunŭ alipirei lorŭ la puterea slavă, care amenință națiunea maghiară; naționalitățile, afară de o mică fracțiune, au simpatii slave; influința slavă în Austria s'a ridicatŭ așa de tare, încâtŭ împarte puterea cu influința germană; alipirea Maghiarilorŭ la slavismŭ ar aduce cu sine disoluțiunea rassei maghiare, care n'ar mai puté juca rolŭ preponderantŭ; Germanii din contră nu suntŭ periculoșĭ pentru maghiarismŭ, dovadă că încercările lorŭ de germanisare n'au avutŭ succesŭ, și adĭ numai Sasii din Ardélŭ mai suntŭ dintre Germanĭ, carĭ se opunŭ nisuințelorŭ maghiare. Prin urmare, dice „Kolozsvar", națiunea maghiară sĕ'șĭ lege sórtea de alianța germană.

E fórte caracteristicŭ modulŭ cum Ințelege fóia ungurésca că trebuescŭ apĕrate interesele de esistență ale națiunei maghiare și de aceea cu cale e sĕ ne ocupămŭ puțintelŭ cu acestŭ soiu de logică ungurésca.

Din capulŭ loculuĭ fóia ungurésca se pune fața'n față cu popórele nemaghiare din Țéra ungurésca, Bănatŭ și Ardealŭ ca cu nisce dușmanĭ și le consideră ca popóre streine, ca și cånd n'ar face parte din poporațiunea statului.

Ea găsesce, că naționalitățile suntŭ periculóse pentru că ținta lorŭ e rĕsturnarea dominațiunei maghiare, și deducțiunea acestei logice ungurescĭ e, că rassa maghiară numai în alipirea de rassa germană îșĭ póte afla mântuirea.

In adevĕrŭ, trebue sĕ te cuprindă mila vĕdêndŭ o fóiă ungurésca și încă guvernamentală ajunsă în halulŭ acesta. Ea nu găsesce cu cale, sĕ vorbéscă pentru asigurarea intereselorŭ de esistență națională a Maghiarilorŭ prin alipirea lorŭ la popórele nemaghiare din patriă, dér găsesce consultŭ sĕ alerge peste graniță și sĕ'șĭ lege sórtea de o putere din afară.

Ințelegemŭ că interesele comune ale monarchiei potŭ reclama, ca ea sĕ mérgă alăturea cu Germania în cestiunile de politică esternă, dér ca sĕ aștepțĭ sĕ-țĭ asigure esistența națională o putere din afară, ér tu sĕ facĭ pe stăpânulŭ înăuntru punêndute în conflictŭ și învrăjbindu-te cu maioritatea cea mare a propriei poporațiunĭ, acésta nu póte fi de locŭ măgulitorŭ pentru Germania, ér pentru națiunea maghiară e umilitorŭ.

Espectorările fóiei ungurescĭ trebue neapĕratŭ sĕ dea de gândită aliațilorŭ germanĭ. Căcĭ cea dintêiu întrebare ce i-se înfățișéză unui capŭ sănătosŭ este, că óre ce sĕ fiă causa de nu'șĭ caută Maghiarii mântuirea în puterea și tăria lorŭ de statŭ interióră?

Germanii sciu fórte bine cele ce se petrecŭ la noi, pressa lorŭ a făcutŭ destule destăinuirĭ poporului germanŭ în acéstă privință, și décă pressa ungurésca s'a grăbitŭ totdéuna a desminți cele ce s'au scrisŭ despre purtarea guvernului ungurescŭ față cu naționalitățile nemaghiare, opiniunea publică germană nu s'a schimbatŭ, pentru că totdéuna nouĕ fapte au venitŭ sĕ dovedéscă adevĕrurile destăinuite de pressa germană. Desele atacurĭ ale foilorŭ ungurescĭ cu *„Nix deutsch"* în contra Sasilorŭ ardelenĭ, cele scrise de foile ungurescĭ cu ocasiunea suirei pe tronŭ a împĕratului Wilhelm, și atâtea alte demonstrațiunĭ în contra germanismului fiă austriacŭ orĭ neaustriacŭ, procesele de pressă intentate Nemaghiarilorŭ, persecuțiunile Slovacilorŭ și altele nenumĕrate ce au alarmatŭ lumea, suntŭ fapte, care n'au putută decâtŭ sĕ întăréscă pe Germanĭ în convingerea lorŭ, că stărĭ anormale domnescŭ dincóce de Laita, că elementele nemaghiare suntŭ persecutate, pentru că cerŭ sĕ li se respecte drepturile, sĕ fiă egalŭ îndreptățite; n'au putută priu urmare decâtŭ sĕ-i întăréscă și în convingerea, că Maghiarii suntŭ slabĭ.

Óre adĭ n'ar vorbi altfelŭ fóia ungurésca, décă regimulŭ ungurescŭ ar fi revĕrsatŭ mulțămire pretutindenea, ar fi respectatŭ drepturile tuturorŭ naționalitățilorŭ, ar fi contribuitŭ la desvoltarea lorŭ națională în mĕsura sarcinelorŭ ce le pórta, în locŭ sĕ le persecute pe tótă linia?

Dér n'a făcutŭ regimulŭ ungurescŭ acestŭ lucru, pentru că visulŭ maghiarisării l'a orbitŭ de n'a vĕdutŭ prăpastia ce șĭ-o sapă și i-a luatŭ mințile de nu s'a mai gânditŭ decâtŭ la diua de adĭ și nu și la cea de mâne. Ér cei carĭ au căutatŭ sĕ-lŭ capaciteze au fostŭ tratațĭ ca dușmanĭ și ca agitatorĭ, persecutațĭ și întemnițațĭ, calumniațĭ și înfățișațĭ unii ca daco-românĭ, alții ca panslaviștĭ și érășĭ alții ca pangermanĭ.

Urmările se vĕdŭ. Adĭ Maghiarĭ se simtŭ slabĭ și nevoițĭ decĭ a se pune sub aripile ocrotilóre ale alianței germane.

Cum crede însĕ Germania sĕ iasă la cale c'unŭ aliatŭ, care se teme de propria poporațiune de sub stăpânirea sa, c'unŭ aliatŭ care fiindŭ fără putere alérgă la ea și care n'are în vedere apĕrarea unorŭ interese comune, ci numai apărarea unorŭ interese specifice de rassă?

E cu neputință, ca Germania sĕ nu țină sémă de situațiunea internă a aliațilorŭ sĕi ungurĭ. Dér acésta privesce politica germană, de care noi n'avemŭ sĕ ne îngrijimŭ.

Ceea ce ne privesce pe noi este și rĕmâne cestiunea nóstră de esistență națională față cu tendințele de maghiarisare. Și în privința acésta putemŭ asigura pe guvernamentalii din Clușiu, că décă elementulŭ ungurescŭ, care e micŭ la numĕrŭ și duce mai greu la nevoiă, n'a putută fi germanisatŭ, când Austria era după Francia cea mai tare putere europénă, atuncĭ cu atâtŭ mai puținŭ vorŭ isbuti ei a maghiarisa pe Românii și Sasii, pe Sĕrbii și Slovacii din țĕrile acestea, alieze-se ei nu numai cu Germania, dér chiar și cu Muscalii.

Rĕspunsulŭ Sobraniei bulgare la discursulŭ tronului.

Ĕtă cuprinsulŭ acestui rĕspunsŭ:

Representanții poporului bulgarŭ se simtŭ ferícițĭ, că potŭ sĕ presinte suveranului simțimentele de adêncŭ devotamentŭ și de iubire, de care poporulŭ este însuflețitŭ pentru dênsulŭ. Representațiunea națională a ascultatŭ cu bucuriă cuvintele principelui, că grațiă, păcii generale precum și mulțumită liniștei și ordinei care domnesce în țĕră, drépta causa a Bulgariei se consolidéză din di în di și că speră, că guvernulŭ sub înțelépta lui direcțiune va asigura Bulgariei unŭ viitorŭ strălucitŭ și fericitŭ.

Deschiderea liniei Zaribrod-Vakarel umple inima poporului bulgarŭ cu o dréptă mândriă; elŭ a arătatŭ, că scie sĕ ocrotéscă drepturile sale și sĕ respecteze obligațiunile sale, și că posede darurile și calitățile necesare pentru a'șĭ îndeplini singurŭ afacerile sale și de a îngriji de buna stare și de progresulŭ sĕu. Călĕtoriile ce principele le-a făcutŭ în țĕră au datŭ poporului putință de a esprima simțĕmintele sale de adêncă iubire și devotamentŭ către persóna aceluia, care șĭ-a consacratŭ viéța serviciului patriei și care ține drapelulŭ independenței și a libertății Bulgariei.

Poporulŭ 'șĭ va aduce aminte de marele sacrificii ce face suveranulŭ sĕu pentru ocrotirea libertății și drepturilorŭ sale, și va fi tot-d'a-una gata sĕ protégă și sĕ apere pe suveranulŭ și călăuza sa

Cuvintele Alteței Vóstre regale pentru buna instrucțiune și desvoltarea vitejei armatei bulgare nĭ-au pricinuitŭ o mare satisfacțiă. Sacrificiile ce poporulŭ face și va face pentru menținerea armatei suntŭ nisce dovedĭ manifeste de încrederea și de speranța ce avemŭ într'ênsa, ér representația națională e convinsă, că sub înalta direcțiune a Alteței Vóstre Regale, Bulgaria va avé în tot-d'a-una armata sa instruită, disciplinată și gata sĕ respundă misiunii sale.

Representanța națională neignorândŭ de locŭ trebuința indispensabilă și însemnătatea unei bune organisații interióre a Statului, va studia cu o îngrijire particulară și atențiune tóte proiectele de lege și propunerile pe carĭ guvernulŭ le va presinta Adunării și totŭ ce'i vorŭ dicta datoriile și interesele patriei.

Armatele Europei.

„Neymark" într'unŭ importantŭ articolŭ alŭ sĕu arată câtŭ costă pe Europa armatele, ce marile puterĭ au sub arme în fiă-care anŭ, și câtŭ ar costa décă o conflagrațiă europénă ar isbucni.

Este interesantŭ acestŭ articolŭ nu numai pentru că totŭ ce se afirmă într'însulŭ se baséză pe cifre esacte, ci mai alesŭ pentru-că elŭ arată veditŭ pentru orĭ și cine, că pacea actuală deja sĕrăcesce popórele Europei. Ce ar fi când unŭ resbelŭ mai îndelungatŭ ar bântui?

Ast-felŭ dênsulŭ arată, că în 1867 statele Europei nu erau datóre de câtŭ cu 66 miliarde francĭ, a cărorŭ dobêndă se urcă pe anŭ la 2 miliarde și 438 milióne; în 1870 asta se urcà la 77 miliarde, la 1887, adecă după dece anĭ, 117 miliarde. In decursŭ de 20 anĭ dér, datoriile s'au măritŭ cu 51 miliarde, înghițite aprópe tóte de armată.

Mai arată, că afară de asta statele europene mai cheltuescŭ câte 4 miliarde și 528 milióne pentru armată. Astfelŭ: Rusia 988 milióne, Franța 859 milióne, Englitera 740 milióne, Germania 540 milióne, Italia 343 milióne, Austria 342 milióne, Spania 200 milióne, Turcia 200 milióne, Olanda 70 milióne, Belgia 46 milióne, Portugalia 39 milióne, Svedia 35 milióne, România 29 milióne, Grecia 23 milióne.

Gândindu-ne numai puținŭ asupra acestorŭ sume colosale, cu dreptŭ cuvêntŭ ne putemŭ întreba: pănă când óre popórele europene vorŭ puté suporta aceste grozave spese fără a ajunge la falimentŭ economicŭ?

Totŭ acestŭ scriitorŭ arată, că Germania, care în timpŭ de pace ține sub arme 427,274 ómenĭ, în timpŭ de bătaie, în afară de glotașĭ, poporulŭ resculatŭ, póte se pună pe piciorŭ de resbelŭ 1,035,955 soldațĭ. Spania se pregătesce a face o lege, care sĕ dé arme în mâna a 1.520,000 bărbațĭ; Franța are 3,753,000 soldațĭ, Italia 2 milióne, Rusia 3 milióne

Ast-felŭ în timpŭ când aceste puterĭ arŭ fi încurcate într'unŭ mare resbelŭ, ar fi sub arme 12 milióne soldațĭ, pe lângă care ordele Tamelanilorŭ și Dsinghischaniulorŭ abia se potŭ compara.

Unŭ felŭ de amețélă te coprinde, când te gândescŭ câtă cheltuială ar necesita acestŭ mare numĕrŭ de soldațĭ, câțĭ banĭ arŭ trebui pentru hrana lorŭ, pentru arme și alte d'ale rĕsbelului și unde ar duce asta, décă unŭ astfelŭ de resbelŭ ar ține numai unŭ anŭ de dile.

Nu e mirare decĭ, décă chiarŭ și cei mai optimiștĭ bărbațĭ de statŭ, gândindu-se la lucrile de mai susŭ, ajungŭ la conclusiunea, că décă astă înarmare chiar în timpŭ de pace va ține multŭ, întréga Europă dă falimentŭ economicŭ, că numai prin complecta orĭ pe cuartŭ celŭ puținŭ desarmându-se popórele Europei, potŭ fi scăpate de cea mai teribilă și groznică crisă economică.

SCIRILE DILEI.

Nĭ-se scrie din Petroșenĭ, că Ilustritatea Sa Prea Sânțitulŭ Domnŭ Episcopŭ alŭ Lugoșului *Dr. Victorŭ Mihalyi*

de Apşa va merge pe diua de 11 Noemvre nou la *Petroşenĭ*, ca sĕ sfinţéscă nou clădita biserică de acolo.

***

In privinţa procesului intentatŭ vrednicului preoţŭ românŭ din Sisiescĭ, *Dr. Vasiliu Lucaciu*, pentru „delictŭ de aţîţare“ contra Ungurilorŭ, pretextŭ, pentru care scimŭ că d-lŭ Lucaciu a suferitŭ deja şi unŭ arestŭ preventivŭ de 5 sĕptĕmânĭ, „Egyetertes“ scrie acum, sub titlulŭ „Popă valachŭ agitatorŭ“, următórele: „Tribunalulŭ r. din Sătmarŭ a fixatŭ pertractarea finală în causa de penalitate a renumitului agitatorŭ dacoromânŭ pe 22 Noemvre. Preotulŭ apelândŭ şi în contra sentinţei prin care fù acusatŭ ca vinovatŭ, acum a făcutŭ unŭ nou recursŭ contra sentinţei tribunalului aducêndŭ ca motivŭ, că tribunalulŭ a citatŭ la pertractare numai pe martorii carĭ au depusŭ contra sa, în timpŭ ce pe martorii sĕi i-a ignoratŭ. Vasiliu Lucaciu cere în recursulŭ sĕu, ca sĕ se citeze şi sĕ se asculte şi martorii sĕi.“

Se înţelege, arŭ fi vrutŭ agitatorii ungurĭ sĕ se asculte numai martorii lor.

***

„Gil Blas“ primesce următórea scire gravă din Viena: „Principesa Stefania, soţia principelui de corónă Rudolfŭ, voesce sĕ céră divorţulŭ şi sĕ părăséscă Viena pentru a se duce la Bruxelles, dér regele şi regina Belgiei, părinţii ei, precum şi sora ei cea mai mare, principesa de Saxe-Coburg-Kohary, facŭ cele mai marĭ sforţărĭ pentru a împedeca acéstă catastrofă. Causele carĭ o împing pe principesa Stefania la acésta ar fi certele continue dintre dênsa şi principele moştenitorŭ Rudolfŭ.“

***

După o hotărîre nouă a ministrului de culte în înţelegere cu ministrulŭ de interne, de acum înainte, *în afacerĭ de judecată preoţéscă*, la divorţŭ orĭ la orĭ-ce altă cestiune de caracterŭ moralŭ bisericescŭ, nu este ertatŭ a se aduce martorĭ de altă confesiune. Când e a se pertracta vre-o causă înaintea unui forŭ bisericescŭ catolicŭ d. e., décă martorii nu suntŭ catolicĭ, afacerea are sĕ trécă atuncĭ necondiţionatŭ la judecătoria civilă. Membrii episcopatelorŭ, după cum spune „Budapesti Hirlap“, au protestatŭ contra acestei hotărîrĭ.

***

Principele Dimitrie Cuza, fiiulŭ celŭ micŭ alŭ rĕposatului Domnŭ românŭ Cuza, a încetatŭ din vieţă. Regele Carolŭ a adresatŭ principesei Elena Cuza o telegramă de condolenţă,

***

„Biserica şi Scóla“ din Aradŭ dă următórea lămurire: „Precum aflăm din isvorŭ autenticŭ, părintele *Nicolau Petrescu* din Remetea a fostŭ suspinsŭ din partea venerabilului consistoriu eparchial din Aradŭ dela oficiu şi jumĕtate beneficiu. Casulŭ acesta a fostŭ interpretatŭ şi comentatŭ în diferite modurĭ de unele jurnale. Deşi nu este datina, şi nu este nicĭ consultŭ, a se discuta prin organe de publicitate casurĭ de acéstă natură, totuşĭ pentru orientarea publicului notăm, că părintele Nicolau Petrescu a fostŭ suspinsŭ dela oficiu pentru delicte de natură bisericéscă, delicte normate prin regulamentul de disciplină alŭ bisericei nóstre, şi suspensiunea s'a efectuitŭ pe calea sa prin oficiulŭ protopresbiteralŭ concerninte“.

Trebuia o lămurire, ca sĕ se scie, décă suspendarea s'a făcutŭ din cause ca cele arătate de foile unguresci, orĭ din cause de natură bisericéscă.

***

Trimiţêndu-se învitările pentru *serata cu danţŭ a tipografilorŭ din locŭ*, ce se va da la 5 (17) Noemvre, suntŭ rugate acele persóne, care din eróre n'au primitŭ învitare şi arŭ voi sĕ ia parte la acéstă serată, sĕ binevoiască a se adresa verbalŭ orĭ în scrisŭ la factorulŭ tipografiei Mureşianu, d-lŭ *D. Cocoreanu*, spre a li-se trimite învitărĭ, dândŭ adresa locuinţei d-lorŭ. Judecândŭ după arangeamentele făcute de comitetŭ, serata va fi fórte plăcută şi decĭ e de recomandatŭ a lua câtŭ mai mulţĭ parte la ea, mai vêrtosŭ că venitulŭ ei e destinatŭ scopurilorŭ culturale ale societăţii tipografilorŭ, carĭ pentru ânteiaşĭ dată se presintă publicului într'o corporaţiune închegată.

***

Lângă *Viena* s'au făcutŭ încercărĭ cu *tunulŭ Maximŭ*. Precum spune „Illustr. Extrablatt“, resultatulŭ a fosŭ atâtŭ de splendidŭ, încâtŭ s'a decisŭ procurarea acestui felŭ de tunŭ. S'au datŭ 600 de împuşcăturĭ pe minutŭ.

***

Din *Timişora* se comunică, că în urma unui îndemnŭ din parte militară, viceprimarulŭ a propusŭ representanţei orăşenescĭ sĕ se facă paşĭ pentru dêrîmarea fortificaţiunilorŭ din Timişóra. Propunerea a fostŭ unanimŭ primită.

***

In *Sinodulŭ episcopescŭ alŭ României* s'a ventilatŭ cestiunea, că óre nu ar fi consultŭ sĕ se institue sub privegherea Sinodului o fabrică pentru luminările şi făcliile trebuinciόse în bisericĭ, pentrucă abstragêndŭ dela materialulŭ celŭ prostŭ şi necuratŭ, ce se întrebuinţéză astădĭ la fabricarea luminilorŭ şi făcliilorŭ, prin fumulŭ lorŭ inmensŭ se infectéză aerulŭ în bisericĭ şi cele mai frumóse picturĭ ale bisericilorŭ, precum şi zidurile acestora, prin aşedarea succesivă a scrumului din fumŭ pe ele, se înegrescŭ cu totulŭ. Cestiunea a fostŭ deocamdată avisată unei comisiunĭ.

***

După cum comunică „Zastava“, *Demisiunea patriarchvlui sêrbescu Angyelicĭ* ar fi fostŭ provocată de marĭ diferenţe ce s'ar fi ivitŭ în ultimulŭ sinodŭ episcopescŭ şi de réua administrare a averei patriarchale. Negreşitŭ că alţii suntŭ cei carĭ au abusatŭ de Patriarchulŭ, dice o telegramă din Pesta cătră „Neue fr. Presse,“ ér scirea, că e vorba d'a se trimite unŭ comisarŭ alŭ guvernului, o numesce născocire tendenţiósă.

Libertatea pressei în Ungaria.

Sub acestŭ titlu a publicatŭ d-lŭ Dr. Alesandru *Mocsonyi* unŭ articulŭ subscrisŭ de dênsulŭ în „*Romänische Revue*“ de pe Octomvre-Noemvre 1888, prin care combate prigonirea pressei nóstre naţionale române. Dămŭ locŭ în traducere fidelă acestui articulŭ, care a datŭ prilejŭ foilorŭ guvernamentale unguresci de a se pronunţa asupra situaţiunei nóstre politice, cestiune la care vomŭ mai reveni.

Étă articolulŭ d-lui Mocsonyi:

Dreptulŭ de a'şĭ esprima omulŭ liberŭ opiniunile sale politice nu póte lipsi dintre drepturile, ce garantéză libertatea constituţională a cetăţenilorŭ. Acésta este o sentinţă, care astădĭ nu mai are lipsă de dovédă, ea şĭ-a câştigatŭ deja autoritatea unui axiomŭ politicŭ, ce de sine se'nţelege, tocmai aşa, ca şi celalaltŭ axiomŭ, după care drepturile constituţionale, fără o garanţiă corespundĕtóre, suntŭ nisce drepturĭ ilusorie. Cu tóte acestea, dreptulŭ de liberŭ cuvêntŭ şi de liberă scriere în Ungaria a devenitŭ ilusoriu, celŭ puţinŭ în ceea ce privesce jumĕtatea cea mai mare a poporaţiunei. De cumva nu ar voi cineva sĕ afirme, că *judecătorulŭ în propria causă* oferă şi garanţia recerută pentru o adevĕrată scutire a dreptului, séu de cumva n'ar nega, că *instituţiunea juriului*, ca garanţiă constituţională a libertăţii nóstre de pressă, se baséză *pe acéstă ideă fundamentală.* Celŭ ce însĕ ar voí sĕ nege acésta, acela ar nega simplamente unŭ faptŭ, adecă faptulŭ, că întréga dislocare a curţilorŭ cu juraţĭ în ţéră a fostŭ predominată de acéstă ideiă fundamentală şi a fostŭ făcută dintr'unŭ punctŭ de vedere naţionalŭ unilateralŭ. E invederatŭ, că aicĭ nu au influinţatŭ postulatele de a se scuti cu efectŭ dreptulŭ libertăţii de pressă, ci consideraţiunĭ mai înalte politice şi disolvarea ulterióră a curţii cu juraţĭ din Sibiiu, a singurei curţĭ, a cărei înfiinţare a fostŭ deja dela începutŭ contrară principiului, au risipitŭ, credŭ, pentru totdéuna şi ultimile îndoelĭ în acéstă privinţă.

Pentru ca amicabilulŭ cetitorŭ sĕ-şĭ facă o ideeă de scutulŭ de dreptŭ, de care se bucură pressa naţională oposiţională, voescŭ sĕ caracterisezŭ în trécĕtŭ relaţiunile de care e vorba.

Nu trebue sĕ accentuezŭ în deosebĭ, că la procesele politice ale *acestei* presse oposiţionale se tractéză *esclusivŭ numai de acele diferenţe naţionale*, carĭ din nenorocire despartŭ astădĭ popórele Corónei Sf. Stefanŭ în două marĭ tabere politice şi că, în puterea principiului de dislocare alŭ curţilorŭ cu juraţĭ deja amintitŭ, *juraţii* aparţinŭ aşa-dicêndŭ *esclusivŭ direcţiunei domnitóre*, ér *acusaţii* cu totulŭ *exclusivŭ direcţiunei naţionale oposiţionale.*

De aicĭ reesă, că *judecătorii* şi *acusaţii* stau în asemenĭ procese de pressă politice în raportŭ de *contrarĭ politicĭ* unii cu alţii, care va sĕ dică, *juraţii ca judecătorĭ* au a-şĭ pronunţa *verdictulŭ asupra concetăţenilorŭ lorŭ ca adversarĭ ai lorŭ politicĭ.*

Nu mai puţinŭ remarcabilă este şi metoda de care se folosescŭ de asemenĭ procurorii în acusaţiunile lorŭ publice. Legea pretinde pentru stabilirea substratului delictului de pressă alŭ aţîţărei în contra constituţiei, a legilorŭ etc. o *provocare directă* pentru comiterea unei fapte punibile séu o *aţîţare directă* la ură în contra unei confesiunĭ, naţionalităţĭ etc. Procurorii schimbă însĕ momentulŭ punibilŭ *directŭ* făcêndŭ dintr'ênsulŭ tocmai contrarulŭ, unulŭ *indirectŭ*, şi estindŭ astfeliu caracteristiculŭ provocărei directe, séu alŭ aţîţărei, până unde voescŭ. Astfeliu e lucru firescŭ, că procurorii nimicescŭ éraşĭ cu totulŭ *păretele principialŭ despărţitorŭ* alŭ celorŭ două tĕrîmurĭ ale *faptelorŭ punibile* şi *nepunibile*, acea separare principială a legei penale a glorificat'o ca cea mai importantă achisiţiune a liberalismului în istoria legilorŭ de pressă. La acésta se mai adauge, că în legea nóstră penală delictulŭ de pressă alŭ aţîţărei la ură în contra unei naţionalităţĭ s'a creatŭ, precum scimŭ, *în specialŭ* cu privire la raporturile nóstre nesănĕtóse naţionale şi că chiar în acelŭ casŭ, când procurorii arŭ avé înaintea ochilorŭ criteriulŭ *aţîţărei directe* stabilitŭ în paragrafulŭ respectivŭ alŭ legei, care se provócă la paragrafulŭ anteriorŭ, legea încă totŭ nu oferă punctele de razemŭ recerute pentru o sentinţă judecătorescă obiectivă, ci lasă *cea mai estinsă latitudine liberei apreţierĭ subiective*, căcĭ despre aceea, ce este a se înţelege în adevĕrŭ sub aţîţare directă, legea nu conţine *nicĭ* dispoşiţiune, cum se întêmplă la delicte analóge în alte casurĭ, după carĭ *numai* nisce atacurĭ prin fapte scornite séu în mod tendenţiosŭ denaturate, séu prin batjocurire suntŭ privite ca aţîţare la ură punibilă. Acéstă scădere a legei nóstre penale se resimte însĕ cu atâtŭ mai viu, cu câtŭ ea, precum scimŭ, *a rupt'o* cu principiulŭ *singurŭ* liberalŭ, după care libertatea cuvêntului şi a pressei are sĕ-şĭ găséscă singura mărginire în *stricta respectare a drepturilorŭ şi libertăţilorŭ strĕine*, precum şi a ordinei legale, pe care principiu s'a întemeiatŭ şi *legea nóstră de pressă din an. 1848.* Consecenţele practice însemnate ale unei asemenĭ metode, şi încă în legătură cu acéstă latitudine a legei, resultă de sine înse-şĭ.

E clarŭ, că legile, fiindŭ astfelŭ făcute şi fiindŭ astfelŭ interpretate în modŭ arbitrarŭ, orĭ-ce constatare simplă a faptelorŭ politice întru câtŭ nu convine procurorilorŭ guvernului séu aşa numitei opiniunĭ publice patriotice, ca acele fapte politice sĕ fiă în publicŭ constatate şi că orĭ-ce critică a stărilorŭ politice, a singuraticelorŭ acte ale guvernului séu a politicei de statŭ actuale — fiă acéstă critică câtŭ de obiectivă — décă nu este pe placulŭ amintiţilorŭ factorĭ, *constitue eo ipso ca aţîţare indirectă faptulŭ delictului de pressă alŭ aţîţării în contra constituţiei séu la ură în contra unei naţionalităţĭ.*

Spre a nu osteni pe cetitorĭ cu detailurĭ, voescŭ sĕ mĕ provocŭ numai în generalŭ la articulii de diare până acuma incriminaţĭ, precum şi la respectivele vorbirĭ de acusare ale procurorilorŭ, şi afară de aceea spre a constata adevĕrulŭ afirmărei mele voescŭ sĕ mĕ provocŭ încă numai la mărturia fără îndoélă clasică a unei foi guvernamentale, care de sigurŭ merită de a fi citate aicĭ. Voescŭ sĕ vorbescŭ adecă de fóia guvernamentală „Kolozsvar“, care fóiă a instruitŭ pe juraţĭ în ajunulŭ unei pertractărĭ la curtea cu juraţĭ într'unŭ asemenea procesŭ de pressă naţionalŭ*), i-a instruitŭ expresŭ, că acusaţii, — căcĭ în casulŭ acesta erau chiar doi deodată, — *nu* trebue sĕ fiă condamnaţĭ *pentru ceea ce au disŭ, ci pentru aceea, ce nu au disŭ* în articulii incriminaţĭ, *dér ce şĭ-orŭ fi gânditŭ în interiorulŭ lorŭ.*

Vechia axiomă juridică *de internis non judicat praetor* este modernisată aicĭ după şablonulŭ liberalismului guvernamentalŭ într'unŭ modŭ cu totulŭ îngrijitorŭ. Cumcă în modulŭ acesta chiar şi unŭ „Tatălŭ nostru“ valahŭ póte sĕ dea în unele împrejurărĭ substratulŭ de lipsă pentru unŭ delictŭ de pressă, nu mai trebue sĕ fiă după tóte acestea mai de aprópe esplicatŭ, că şi aicĭ omulŭ ar putea sĕ fie cupleşitŭ de vre-o ideă duşmană statului séu celŭ puţinŭ ar puté sĕ fiă în prepusŭ, că póte sĕ aibă o astfelŭ de ideă!

Se vede déră, că *acusaţiunile nu se radimă pe criteriulŭ obiectivŭ penalŭ alŭ legilorŭ, ci pe presupunerĭ şi insinuaţiunĭ subiective, din carĭ isvorescŭ dispoşiţiunile individuale sufletescĭ ale acusatorilorŭ publicĭ.*

Intr'aceea, orĭ-cât de semnificative arŭ şi fi cele două momente arătate — raportulŭ de adversitate politică între judecătorĭ şi acusaţĭ şi metoda motivării acusaţiunii — pentru a judeca acestŭ felŭ de instituţiune judecătorescă, trebue totuşĭ sĕ accentuămŭ şi unŭ alŭ treilea momentŭ, spre a ilustra pe deplinŭ acéstă instituţiune. Acestŭ momentŭ zace în destinaţiunea politică a acestei întregĭ instituţiunĭ însăşĭ. Şi acéstă destinaţiune a ei nu se referă numai la apĕrarea egală a libertăţii pressei şi a ordinei legale prin mijlóce de dreptŭ legale, ci *afară de acésta* şi încă în prima liniă ea se referă la *scutulŭ direcţiunei politice ce domnesce adĭ.* Şi adecă *nu numai* în contra unorŭ atacurĭ contra legii, ci şi în contra *unorŭ atacurĭ ce suntŭ după lege ertate* şi nu numai cu mijlóce legale, ci *décă e de lipsă cu orĭ ce mijlóce.* Şi nimenĭ altulŭ, decâtŭ unŭ procurorŭ reg. ung. a proclamatŭ *acésta*, cu ocasiunea unuia din cele mai recente processe înaintea curţii cu juraţĭ, de pe tribuna acusatorului publicŭ, ca adevĕrata menire a acestei instituţiunĭ judecătorescĭ cu o claritate, care nu mai lasă nimicŭ de dorită. *„Trebue domnilorŭ juraţĭ, sĕ vĕ mai spunŭ*, că acusatulŭ *şi soţii sĕi de principii suntŭ în vieţa de statŭ maghiară o neghină, care, décă nu merge altfelŭ, trebue sĕ fiă stîrpită cu forţa.* De aceea nu *judecaţĭ numai după dreptate, ci înainte de tóte ca patrioţĭ maghiarĭ.*“ Aşa glăsuesce încheierea replicei unuĭ acusatorŭ publicŭ.*) Elŭ apeléză întro sală judecătorescă la forţă şi la patimele politice ale juraţilorŭ; îi le provócă directŭ sĕ nu judece după dreptate, ci după propriulŭ lorŭ interesŭ politicŭ de partidă. Şi elŭ putù face acésta fără a fi fostŭ chiămatŭ la ordine din partea tribunalului şi fără de a fi din causa acésta destituitŭ din postulŭ sĕu de către guvernŭ.

Ar crede omulŭ, că fiă-care cuvêntŭ, ce s'a vorbitŭ aicĭ, procurorulŭ care l'a vorbitŭ şi tribunalulŭ înaintea căruia s'a vorbitŭ, ar fi totŭ nisce lucrurĭ, carĭ arŭ puté sĕ esiste numai în împĕrăţia imposibilităţilorŭ. Cumcă unŭ asemenea afrontŭ împătritŭ contra sêmţului de dreptŭ sănĕtosŭ, contra demnităţii tribunalului, contra autorităţii procuraturei şi contra sânţeniei jurămêntului juraţilorŭ, póte sĕ se facă nepedepsitŭ, va apăré fiecăruia, care nu cunósce mai de aprópe raporturile nóstre politice, ca unŭ lucru neînţelesŭ. Şi totuşĭ aparŭ tóte aceste monstruosităţĭ în lumina lucrurilorŭ ce de sine se'nţelegŭ din momentulŭ, când îşĭ înfăţişéză omulŭ adevĕrata menire politică a acestei întregĭ instituţiunĭ judecătorescĭ şi când ia a minte, că aicĭ nu se tractéză de-o părere individuală, ci că acestŭ procurorŭ în sinceritatea sa, la care a fostŭ constrînsŭ, a datŭ espresiune clară unorŭ idei, ce domnescŭ în generalŭ asupra naturei acestei instituţiunĭ.

(Va urma.)

*) In ajunulŭ procesului de pressă alŭ „Gazetei Transilvaniei“. — *Red.*

*) In procesulŭ de pressă al diarului „Romänische Revue.“ Red.

Noulŭ proiectŭ de lege militară.

Principalele disposiţiunĭ, ce se iau prin noulŭ proiectŭ de lege militară, suntŭ următórele:

Apĕrarea patriei contra inimicilorŭ esternĭ este concredută armatei comune. Honvedimea şi glótele servescŭ pentru ajutorarea acestei armate. Reserva întregitóre a armatei comune umple golurile provenite în şirulŭ acesteia în tim-

pulŭ de rĕsboiu; în împrejurărĭ extraordinare reserva se póte chiăma şi în timpŭ de pace. Altmintrea reserva întregitóre este obligată la serviciu de 8 sĕptĕmânĭ şi la eserciţii periodice de arme.

Obligamentulŭ la serviciulŭ militarŭ începe cu unŭ anŭ mai târḑiu, adecă dela 1 Ianuarie a acelui anŭ, în care tinĕrulŭ împlinesce anulŭ alŭ 21-lea alŭ etăţii.

Timpulŭ de serviciu rĕmâne ca şi până acum. Marina primesce unŭ nou ajutorŭ prin înfiinţarea aşa numitului „landverulŭ marinŭ“. Cei carĭ nu suntŭ capabilĭ pentru serviciulŭ militarŭ, se înrolézá pentru alte felurĭ de servicii ale armatei, la carĭ se potŭ aplica.

De aci înainte contingentulŭ tinerilorŭ recruţĭ pentru armata comună va fi de 103,100 inşĭ pe anŭ; din aceştia Ungaria dă 42,711 în locŭ de 39,552 ca până acum. De aci în colo şi honveḑimea va primi recruţĭ imediatŭ (adecă asentaţĭ deadreptulŭ la honveḑĭ), anume câte 12, mii 500 pe anŭ. Contingentul armatei comune nu va mai fi fixatŭ pe viitorŭ la 800,000, ci vorŭ fi atâţa militarĭ, câţĭ tinerĭ se vorŭ recruta din numĕrulŭ celorŭ chemaţĭ la asentare. Toţĭ acei tinerĭ, carĭ nu vorŭ pute sĕ intre în seria ostaşilorŭ ordinarĭ, vorŭ fi împărţiţĭ în reserva întregitóre a armatei comune şi a honveḑimei, va sĕ ḑică toţĭ aceia, carĭ suntŭ capabilĭ de orĭ ce felŭ de serviciu militarŭ, vorŭ trebui sĕ fie ostaşĭ.

Voluntariatulŭ pe unŭ anŭ devine mai rigurosŭ. Indiviḑii condamnaţĭ pentru fapte urîte nu se potŭ bucura de favorurile voluntariatului. Voluntarii pe unŭ anŭ, carĭ la asentare au trecutŭ peste contingentŭ, îşĭ vorŭ servi anulŭ de voluntarĭ la honveḑĭ. In sensulŭ acestei reforme, celŭ puţinŭ 15% din voluntarĭ vorŭ ave sĕ servéscă la honveḑĭ. Facerea serviciului activŭ numai acei voluntarĭ o vorŭ pute amâna până la anulŭ alŭ 24-lea alŭ etăţii, carĭ îşĭ continuă studiele lorŭ la unŭ institutŭ de învĕţământŭ mai înaltŭ; până când însĕ voluntarulŭ se află în serviciu, n'are voiă a se ocupa cu altŭ ceva; este silitŭ sĕ fiă esclusivŭ numai ostaşŭ. Esamenele de oficerŭ se vorŭ regula prin regulamente deosebite, sancţionate de Maiestatea Sa. In sensulŭ acestorŭ regulamente, voluntarulŭ, décă n'a corĕspunsŭ la esamenulŭ de oficerŭ, va fi datorŭ sĕ servéscă încă unŭ anŭ. Şi voluntarii, carĭ servescŭ mai multŭ de unŭ anŭ, potŭ sĕ servéscă pe spesele lorŭ proprii şi se potŭ presenta la esamenulŭ de oficerŭ. La marină voluntarulŭ pe unŭ anŭ este obligatŭ sĕ servéscă încă unŭ anŭ nu décă n'a eşitŭ la esamenulŭ de oficerŭ, ci décă n'a eşit la esamenulŭ de suboficerŭ. Cu privire la voluntarii medicĭ, farmaciştĭ, veterinarĭ, învĕţătorĭ şi preoţĭ, suntŭ regulĭ deosebite. Voluntarii pe unŭ anŭ se mai potŭ aplica şi ca funcţionarĭ militarĭ în reservă.

Scutirile dela serviciulŭ militarŭ cadŭ sub o lege mai strictă. Cei scutiţĭ pe câtva timpŭ, se trecŭ la reservă, va sĕ ḑică de aci încolo nicĭ aceştia nu mai suntŭ liberĭ.

Cei din primulŭ anŭ de reservă, precum şi cei din primii trei anĭ dela reserva întregitóre, în casŭ de lipsă potŭ sĕ fiă chiămaţĭ la serviciu activŭ şi în timpŭ de pace. Dispoşiţiunea acésta, prin care se semnifică îmulţirea armatei în timpŭ de pace şi care până acuma a fostŭ luată numai pentru casurĭ escepţionale, prin noulŭ proiectŭ devine permanentă.

Codulŭ penalŭ militarŭ se amplifică prin aceea, că penalităţile comise din partea celorŭ ce stau sub controlulŭ militarŭ şi penalităţile comise de „oficerĭ în uniforma militară“ se punŭ sub cerculŭ de influinţă alŭ legei militare.

Honveḑimea va consta asemenea din statulŭ activŭ, reserva şi reserva întregitóre. Timpulŭ de serviciu durézá până la alŭ 33-lea anŭ. Avansamentele, drepturile, echipamentulŭ şi regulamentele sunt întru tóte egale cu celeale armatei comune.

Acestea suntŭ cele mai principale puncte ale noului proiectŭ de lege militară.

Pedepsele militare.

Ministrulŭ de honveḑĭ a presentatŭ la 3 Noemvre n. camerei deputaţilorŭ unŭ proiectŭ de lege, care regulézá pedepsele pentru casurile când nu se dĕ urmare ordinelorŭ militare de convocare. Proiectulŭ cuprinde următórele disposiţiunĭ esenţiale:

Persónele militare obligate prin jurămĕntŭ pe articulii militarĭ comitŭ o crimă, décă întârḑie mai multŭ de optŭ ḑile d'a urma în casŭ de mobilisare convocărei pentru întregirea armatei orĭ a honveḑimei pe piciorŭ de rĕsboiu, convocărei recruţilorŭ neînşiruiţĭ încă în rĕndurile oştirei orĭ a reserviştilorŭ de întregire, apoi a oficerilorŭ aflătorĭ în pensiune orĭ afară din serviciu. Pedépsa e de 3—12 lunĭ carceră, în casŭ de mobilisare şi de rĕsboiu 1—5 anĭ carceră. Delictŭ e, décă e mai mică de optŭ ḑile întârḑierea de a se da în timpŭ de pace urmare ordinelorŭ de convocare, mai departe convocărei la esercițiulŭ de arme orĭ la serviciu escepţionalŭ. Pedépsa e 1—3 lunĭ temniţă. Persóne militare, care n'au depusŭ jurămĕntulŭ pe articulii militarĭ (preoţii militarĭ, auditorii, medicii, oficerii manipulanţĭ ş. a.) comitŭ o crimă, décă întârḑie mai multŭ de optŭ ḑile de a da urmare ordinelorŭ de convocare; unŭ delictŭ, décă nu dau urmare imediatŭ, dér totuşĭ înainte de a trece optŭ ḑile. Crima se pedepsesce cu 6 lunĭ până la 2 anĭ carceră, delictulŭ cu 1—3 lunĭ temniţă. Glotaşulŭ convocatŭ se face vinovatŭ de crimă, décă întârḑie mai multŭ ca optŭ ḑile de a da urmare ordinelorŭ de convocare; ér de delictŭ, décă nu dă urmare imediatŭ, dér totuşĭ înainte de optŭ ḑile. Crima se pedepsesce cu 6 lunĭ până la 2 anĭ carceră, delictulŭ 1—3 lunĭ temniţă. Celŭ care seduce cu succesŭ orĭ fără succesŭ o persónă militară a comite crima orĭ delictulŭ de mai susŭ, are sĕ fiă pedepsitŭ de tribunalulŭ civilŭ orĭ militarŭ (după cum e civilistŭ orĭ soldatŭ) cu aceaşĭ pedépsă ca şi făptuitorulŭ.

Vinarsŭ séu rachiu.

(Prelegere publică dela mediculŭ Petru Argintariu. Din cartea „Merinde dela şcólă“, de Dr. *Georgiu Popa.*)

(Urmare).

Cu cele ḑise până aci, socotŭ că am demustratŭ tesa séu afirmaţiunea dela începutŭ, ce o repeţescŭ: vinarsulŭ e veninŭ! Veninŭ, ce ucide cu încetulŭ dér prin o lucrare continuă şi sigură.

Dóră mĕ vorŭ întreba: se póte sĕ trăéscă lucrătorulŭ fără de vinarsŭ? Rĕspundŭ, că se póte. Avemŭ mărturiă, mai întâiu aceia dintre onoraţii ascultătorĭ, carĭ nu béu nicĭ-odată vinarsŭ, suntŭ sănĕtoşĭ, bunĭ lucrătorĭ. Altă mărturiă ni este miliţia; oşteanulŭ nu capĕtă vinarsŭ, face voiosŭ mersurile cele mai sforţate, şi décă cutarele rĕmâne îndĕrĕtŭ, pe cuvêntŭ de ostănitŭ, îndată se scie, că acela a datŭ undeva peste sticla cu rachiu. A treia mărturiă suntŭ reuniunile de temperanţă şi de abstininţă, ce ḑi de ḑi se înfiinţézá pretotindenia la noi în Europa, dér alesŭ în America; primescŭ în sînulŭ lorŭ membri din tóte condiţiunile socialĭ, dela lucrătorulŭ cu braţele până la somităţile politice, şi toţĭ se simţescŭ mai sănĕtoşĭ, de sigurŭ mai fericiţĭ. Mărturia a patra ni suntŭ cei pedepsiţĭ la închisorĭ; nu capĕtă vinarsŭ, fără sĕ devină morboşĭ séu sĕ móră de dorŭ.

De unde a venitŭ presupunerea aceea rătăcită, dér lăţită fórte, că vinarsulu ar fi nutritorŭ, şi a nume bunŭ de lucrătorĭ? Vĕ puteţĭ esplica înşi-vĕ din cele spuse. Ómenii consideră de întărîre ceea ce este numai o incitaţiune séu sternire momentană şi trecĕtóre a sistemei de nervĭ. Mai departe, consideră de saturaţiune ceea ce este numai o slăbire a stomacului de nu póte consuma séu funcţiuna la digestiune. Vinarsulŭ, în locŭ sĕ aducă nutrimentŭ, stórce puterile din corpŭ. Dér omulŭ simte lipsa de întărire, şi în faţă cu acésta stă neputinţa stomacului de a consume, — atuncĭ ce face nepăţitulŭ şi neînvĕţatulŭ? în locŭ sĕ cerce nutrimente corespunḑĕtóre, elŭ se întinde la sticla cu vinarsŭ, şi étă-lŭ întratŭ pe calea acelui procesŭ destrămătorŭ, ce vi l'am descrisŭ în discursulŭ de astăḑĭ.

Ḑisei ceva de nutrimente corespunḑĕtóre. Credŭ că m'aţĭ înţelesŭ după cele audite, dér nu socotŭ de prisosŭ a se accentua mai apriatŭ, că în ordinea naturală numai unŭ mijlocŭ avemŭ a suplini vinarsulŭ şi a-lŭ scóte din consumŭ, acestŭ mijlocŭ este: nutrirea regulată cu nutrimente sănĕtóse şi bine pregătite. Mĕ bucurŭ de stimatele femei, ce mĭ-au făcutŭ onórea se vină a mĕ asculta. 'Mĭ pare rĕu, că n'au venitŭ mai multe. Le rogŭ pe celea de faţă, se spună surorilorŭ şi suratelorŭ de acasă opiniunea medicului, că tuturora înainte suntŭ femeile, chiămate a lua a mână causa stirpirii vinarsului. Ele caută sĕ încépă dela pânea bună, şi dela fertura sănĕtósă şi de gustŭ. Sunt sigurŭ, că ele vorŭ face acésta pentru iubirea lorŭ la soţĭ, la pruncĭ, la onórea şi fericirea familiei. Celŭ nutritŭ cum se cade, nu are lipsă, şi nu va merge în ispită a înşela stomaculŭ cu vinarsŭ.

Insĕ în stadiulŭ de astăḑĭ nu se ajunge scopulŭ, décă numai femeile vorŭ împlini datorinţa, ce li se vine. Caută ca noi, bărbaţii, încă sĕ ne servimŭ de tótă puterea nóstră morală întru a ne reţine dela spirtuóse. Sĕ conlucrămŭ, femei şi bărbaţĭ, fiă-care în cerculŭ sĕu!

(Va urma).

Avisŭ. La 16 Noemvre n. 1888, órele 11 a. m., se va ţine în staţiunea Sibiu, în localulŭ oficialŭ alŭ intendenţei c. r. a capului 12 de armată o nouă pertractare publică cu privire la articolulŭ „pâne“ pentru staţiunea Mediaşŭ, ce e a se furnisa pe timpulŭ dela 1 Ianuarie 1889 până la finele lui Decemvre 1889, susţinĕndu-se condiţiunile publicate la 1 Octomvre a. c. sub Nr. 5938 din 1888 şi aflătóre în cóla de condiţiunĭ dela 1 Octomvre 1888.

Logodnă. Domnulŭ *Nicolau Dubleşŭ*, notarŭ adjunctŭ în comuna Romoşelŭ, şĭ-a încredinţatŭ de soţiă pe d-şóra *Otilia Caşolţanu*, fiica d-lui notarŭ din Lancremŭ. Cununia se va serba la 18 (6) Noemvre 1888. Felicitările nóstre!

Telegr. part. a „Gaz. Trans.“

Baia-mare, 7 Noemvre séra. Subscrişii au adresatŭ d-lui Dr. *Alecsandru Mocsonyi* următórea telegramă: Ai reîntratŭ cu principiile sublime ale domniei tale pe tĕrêmulŭ activităţii. Cu zelŭ fierbinte şi cu entusiasmŭ te salutămŭ, asigurându-te, că în lupta dréptă ne vei afla totdéuna la înălţimea datorinţelorŭ nóstre. — George Pop de Băsescĭ; Alexiu Berinde, protopopŭ; Stefanŭ Bilţiu, protopopŭ; Nilvanŭ, advocatŭ; Dr. Vasiliu Lucaciu; Avramŭ Brebanŭ, preotŭ; Gavrilŭ Burbulŭ posesorŭ; Ioanŭ Costinŭ, preotŭ; Vasiliu Zigre, advocatŭ.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

Budapesta, 7 Noemvre. Conferenţa oraşelor cu magistrat regulat a decisŭ a adresa o petiţiune către dietă, cerêndŭ ca în privinţa rĕscumpărării regaliilorŭ de cârcĭmăritŭ sĕ li se dea aceleaşĭ favorurĭ ca şi cetăţilorŭ libere regescĭ. Deputatulŭ *Zay* (Braşovŭ) nu aştéptă dela unŭ asemenea pasŭ succesŭ materialŭ, ci numai moralŭ, de aceea propuse sĕ nu se adreseze nicĭ o petiţiă dietei, ci sĕ se protesteze unanimŭ în contra legei.

Budapesta, 7 Noemvre. — Comisia pentru afacerile militare a primitŭ preliminarulŭ ministrului de honveḑĭ.

Berlinŭ, 7 Noemvre. — Scirile cele mai nouĕ vorbescŭ érăşĭ de aceea, că causa accidentului pe drumulŭ de fer rusescŭ la Borki, este unŭ atentatŭ. Din Moscva şi Charkov se anunţă c'au fostŭ arestate 50 de persóne notabile panslaviste. Toţĭ funcţionarii de drumŭ de ferŭ de pe linia, pe care s'a întêmplatŭ nenorocirea, au fostŭ suspendaţĭ.

Parisŭ, 8 Noemvre. — Comisiunea pentru *revisuirea constituţiei* a decisŭ, ca revisiunea sĕ se facă printr'o *constituantă* anume convocată spre acestŭ scopŭ.

Petersburgŭ, 8 Noemvre.— In urma catastrofei dela Borki, ministrulŭ de comunicaţiune Possjet a fostŭ demisiunatŭ şi în loculŭ lui a fostŭ numitŭ ministrulŭ de finance Wyschnehradoky.

Bucurescĭ, 8 Noemvre. — Corpurile legintóre se vorŭ deschide în 1 (13) Noemvre a. c. printr'un mesagiu regescŭ, care va enumera reformele carĭ ţintesce cabinetulŭ Rosetti-Carp şi va accentua, că guvernulŭ va urmărì şi în viitorŭ politica esterióră de până acuma a ţĕrii.

Newyork, 8 Noemvre. — După ultimele scirĭ, la alegerea de preşedinte alŭ republicei a dobêuditŭ *Harrison* în statele de Nordŭ, ér *Cleveland* în statele de sudŭ majoritatea de voturĭ. Scirile despre resultatulŭ alegerei suntŭ fórte contraḑicĕtóre. Cu tóte aceste se pare a fi asigurată alegerea lui Harrison.

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potŭ cumpĕra în tutungeria I. Gross, în librăria Niculae Ciurcu şi Adolf Albrecht.

Cursulŭ pieţei Braşovŭ

din 6 Septemvre st. n. 1888.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.37	Vênd.	9.40
Argintŭ românescŭ .	„	9.30	„	9.35
Napoleon-d'orĭ . . .	„	9.63	„	9.66
Lire turcescĭ . . .	„	10.92	„	10.95
Imperialĭ	„	9.92	„	9.95
Galbinĭ	„	5.70	„	5·74
Scris. fonc. „Albina“ 6%	„	101.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	98.—	„	98.50
Ruble rusescĭ . . .	„	126.—	„	127.—
Discontulŭ	6½—8% pe anŭ.			

Cursulŭ la bursa de Viena

din 7 Septemvre st. n. 1888.

Renta de aurŭ 4%	101.25
Renta de hârtiă 5%	92.30
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare .	144.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) . .	98.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) . .	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) . .	117.—
Bonurĭ rurale ungare	104.75
Bonurĭ cu clasa de sortare	104.75
Bonurĭ rurale Banatŭ-Timişŭ . . .	104.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.75
Bonurĭ rurale transilvane	104.50
Bonurĭ croato-slavone	104.50
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ ungurescŭ	99.50
Imprumutulŭ cu premiulŭ ungurescŭ	130.75
Losurile pentru regularea Tisei şi Seghedinului	123.—
Renta de hârtiă austriacă	82.15
Renta de argintŭ austriacă	82.65
Renta de aurŭ austriacă	109.60
Losurĭ din 1860	140.20
Acţiunile băncei austro-ungare . . .	878.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar. .	303 25
Acţiunile băncei de creditŭ austr. .	308.70
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.77
Napoleon-d'orĭ.	9.64
Mărcĭ 100 împ, germane	59.65
Londra 10 Livres sterlinge . . .	121.65

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

Importantŭ pentru fumătorii de ţigări de hârtiă este cea mai fină şi cea mai bună hârtiă de ţigări

LA COCARDE

recomandată de către cei mai renumiţĭ profesorĭ de chimiă pentru că e curată şi fină şi pentru că nu este amestecată întrînsa nicĭ unŭ felŭ de materiă stricăciósă sănĕtăţii. Acéstă hârtiă a şi fostŭ premiată la Exposiţia iubilară în Australia de sudŭ cu medalia de aurŭ, pe temeiulŭ calităţii sale deosebitŭ de bune.

Acéstă hârtiă **La Cocarde** precum şi cartuşele de ţigărĭ făcute dintrînsa se póte cumpĕra dela t.ţĭ vĕndătorii de tabacŭ, traficanţĭ, şi dela engrosiştii de marfă de Nürnberg şi de hârtiă din Transilvania.

Publiculŭ sĕ se ferescă de imitaţiunĭ.

Ch. Schütz.
Wien.

180,8—2

Avisŭ d-lorŭ abonaţi!

Rugămŭ pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe făşia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Totodată facemŭ cunoscutŭ tuturorŭ D-lorŭ abonaţĭ, că mai avemŭ din anii trecuţĭ numerĭ pentru complectarea colecţiunilorŭ „Gazetei“, precum şi câteva întregĭ colecţiunĭ, pentru carĭ se potŭ adresa la subsemnata Administraţiune în casŭ de trebuinţă.

Administraţ. „Gaz. Trans.“

Sosirea şi plecarea trenurilorŭ şi postelorŭ în Braşovŭ.

I. Plecarea trenurilorŭ:

1. Dela Braşovŭ la Pesta:

Trenulŭ de persóne Nr. 307: 7 óre 10 de minute séra.
Trenulŭ mixtŭ Nr. 315: 4 óre 10 minute diminéţa.

2. Dela Braşovŭ la Bucuresci:

Trenulŭ acceleratŭ Nr. 302: 5 óre 37 minute diminéţa.
Trenulŭ mixtŭ Nr, 318: 1 óră 55 minute după amédĭ.

II. Sosirea trenurilorŭ:

1. Dela Pesta la Braşovŭ:

Trenulŭ de persóne Nr. 308: 9 óre 46 minute înainte de amédĭ.
Trenulŭ mixtŭ Nr. 316: 9 óre 52 minute séra.

2. Dela Bucurecĭ la Braşovŭ:

Trenulŭ mixtŭ Nr. 317: 2 óre 32 minute după amédĭ.
Trenulŭ acceleratŭ Nr. 301: 10 óre 12 minute séra.

B. Sosirea postelorŭ:

a) Dela *Rĕşnovŭ-Zĕrnescĭ-Branŭ* la Braşovŭ: 10 óre înainte de amédĭ.
b) „ *Zizinŭ* la Braşovŭ: 9 óre a. m.
c) Din *Sĕcuime* la Braşovŭ: 6 óre séra.
d) „ *Făgăraşŭ* la Braşovŭ: 2 óre diminéţa.
e) „ *Săcele* la Braşovŭ: 6 óre 30 minute séra.

A. Plecarea postelorŭ:

a) Dela Braşovŭ la *Rĕşnovŭ-Zĕrnescĭ-Branŭ:* 12 óre 30 m. după amédĭ.
b) „ „ „ *Zizinŭ:* 4 óre după amédĭ.
c) „ „ în *Sĕcuime* [S. Georgĭ]: 1 óră 30 minute nóptea.
d) „ „ la *Făgăraşŭ:* 4 óre diminéţa.
e) „ „ la *Săcele:* 4 óre diminéţa.

77

Se deschide abonamentŭ pre anulŭ 1888

la

AMICULU FAMILIEI. Ḑiarŭ beletristicŭ şi enciclopedicŭ-literarŭ — cu ilustraţiunĭ. — Cursulŭ XII. — Apare în 1 şi 15 ḑi a lunei în numerĭ câte de 2—3 cóle cu ilustraţiunĭ frumóse; şi publică articlii socialĭ, poesii, novele, schiţe, piese teatralĭ ş. a. — mai departe tractéză cestiunĭ literare şi scienţifice cu reflesiune la cerinţele vieţei practice; apoi petrece cu atenţiune viéţa socială a Românilorŭ de pretutindenea, precum şi a celorlalte poporaţiunĭ din patriă şi străinătate; şi prin glume în mare parte ilustrate nisuesce a face câte o óră plăcută familiei strivite de grijile vieţei; şi preste totŭ nisuesce a întinde tuturorŭ individiĭlorŭ din familiă o petrecere nobilă şi instructivă. — Preţulŭ de prenumeraţiune pre anulŭ întregŭ e 4 fl., pentru România şi străinătate 10 francĭ — lei, plătibilĭ şi în bilete de bancă orĭ marce postalĭ.

PREOTULŬ ROMÂNŬ. Ḑiarŭ bisericescŭ, scolarŭ şi literarŭ — cu ilustraţiunĭ. — Cursulŭ XIV. — Apare în broşurĭ lunare câte de $2^1/_2$ — $3^1/_2$ cóle; şi publică portretele şi biografiile archiereilorŭ şi preoţilorŭ mai distinşĭ, precum şi alte portrete şi ilustraţiunĭ, — mai departe articlii din sfera tuturorŭ sciinţelorŭ teologice şi între aceştia mulţime de predice pre duminecĭ, serbătorĭ şi diverse ocasiunĭ, mai alesŭ funebralĭ, — apoi studii pedagogice-didactice şi scienţifice-literarĭ; şi în urmă totŭ soiulŭ de amĕnunte şi scirĭ cu preferinţa celorŭ din sfera bisericéscă, scolastică şi literară. — Preţulŭ de prenumeraţiune pre anulŭ întregŭ e 4 fl. — pentru România 10 francĭ — lei, plătibilĭ şi în bilete de bancă orĭ marce postalĭ.

Colectanţii primescŭ gratisŭ totŭ alŭ patrulea esemplarŭ.

Numerĭ de probă se trimitŭ gratisŭ orĭ-cui cere.

A se adresa la „CANCELARIA NEGRUŢU“ în Gherla — Sz-ujvár. — Transilvania.

Totŭ de aci se mai potŭ procura şi următórele cărţĭ din editura propriă:

Apologie. Discusiunĭ filologice şi istorice maghiare privitóre la Românĭ, învederite şi rectificate de Dr. Gregoriu Silaşi. — Partea I. Paulŭ Hunfalvy despre Cronica lui Georg. Gabr. Şincai. Preţulŭ 30 cr.

Renascerea limbei românescĭ în vorbire şi scriere învederită şi apreţiată de Dr. Gregoriu Silaşi. (Op complet). Broşura I. II. şi III. Preţulŭ broş. I. II. câte 40 cr. — Broşura III. 30 cr. Tóte trei împreună 1 fl.

Cuvêntărĭ bisericescĭ la tóte sĕrbătorile de peste anŭ, de I. Papiu. Unŭ volumŭ de preste 26 cóle. Acest opŭ de cuvêntărĭ bisericescĭ întrece tóte opurile de acestŭ soiu apărute până acum — avêndŭ şi o notiţă istorică la fiă-care sĕrbătóre, care arată timpulŭ introducerei, fasele prin carĭ a trecutŭ şi modul cum s'a stabilitŭ respectiva sĕrbătóre. Preţulŭ e 2 fl.

Barbu cobzariulŭ. Novelă originală de Emilia Lungu. Preţulŭ 15 cr.

Puterea amorului. Novelă de Paulina C. Z. Rovinaru. Preţulŭ 20 cr.

Idealulŭ perdutŭ. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinaru. Preţulŭ 15 cr.

Opera unui omŭ de bine. Novelă originală. — Continuarea novelei: **Idealulŭ pierdutŭ** de Paulina C. Z. Rovinaru. Preţulŭ 15 cr.

Fântâna dorului. Novelă poporală de Georgiu Simu. Preţulŭ 10 cr.

Codreanŭ craiulŭ codrului. Baladă de Georgiu Simu. Preţulŭ 10 cr.

Ultimulŭ Sichastru. Tradiţiune de Georgiu Simu. Preţulŭ 10 cr.

Elŭ trebue sĕ se însóre. Novelă de Maria Schwartz, traducere de N. F. Negruţŭ. Preţulŭ 25 cr.

Branda séu Nunta fatală. Schiţă din emigrarea lui Dragoşŭ. Novelă istorică naţională. Preţulŭ 20 cr.

Numerii 76 şi 77. Naraţiune istorică după Wachsmann, de Ioanŭ Tanco. Preţulŭ 30 cr.

Probitatea în copilăriă. Schiţă din sfera educaţiunei. După Ernest Legouvé. Preţulŭ 10 cr.

Hermanŭ şi Dorotea după W. de Goethe, traducţiune liberă de Constantinŭ Morariu. Preţulŭ 50 cr.

Ifigenia în Aulida. Tragediă în 5 acte după Euripide, tradusă în versurĭ de Petru Dulfu. Preţulŭ 30 cr.

Ifigenia în Tauria. Tragediă în 5 acte după Euripide, tradusă în versurĭ de Petru Dulfu. Preţulŭ 30 cr.

Petulantulŭ. Comediă în 5 acte, după Augustŭ Kotzebue, tradusă de Ioanŭ St. Şuluţŭ. Preţulŭ 30 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ţinută în salele gimnasiului din Fiume prin Vincenţiu Nicóră, prof. gimnas. — Cu portretulŭ M. S. Regina României. Preţulŭ 15 cr.

Poesii de Vasiliu Ranta-Buticescu. Unŭ volumŭ de 192 pagine, cuprinde 103 poesii bine alese şi arangiate. Preţulŭ redusŭ (dela 1 fl. 20 cr.) la 60 cr.

Trandafirĭ şi viorele, poesii poporale, culese de Ioanŭ Popŭ Reteganu. Unŭ volumŭ de 14 cóle. Preţ. 60 cr.

Tesaurulŭ dela Petrósa séu Cloşca cu puii ei de aurŭ. Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Preţulŭ 20 cr.

Biblioteca Sĕtěnului Românŭ. Cartea I, II, III, IV, cuprindŭ materii fórte interesante şi amusante. Preţulŭ la tóte patru 1 fl. — câte una deosebĭ 30 cr.

Biblioteca Familiei. Cartea I. Cuprinde materii fórte interesante şi amusante. Preţulŭ 30 cr.

Colectă de recepte din economiă, industriă, comerciu şi chemiă. Preţulŭ 50 cr.

Economia pentru scólele popor. de T. Roşiu. Ed. II. Preţulŭ 30 cr.

Îndreptarŭ teoreticŭ şi practicŭ pentru învĕţămêntulŭ intuitivŭ în folosulŭ elevilorŭ normalĭ (preparandialĭ), a învĕţătorilorŭ şi a altorŭ bărbaţĭ de scólă, de V. Gr. Borgovanŭ, profesorŭ preparandialŭ. Preţulŭ unui esemplarŭ cu porto francatŭ 1 fl. 80 cr. v. a. În literatura nóstră pedagogică abia aflămŭ vre-unŭ opŭ, întocmitŭ după lipsele scólelorŭ nóstre în mĕsura în care este acesta, pentru aceea îlŭ şi recomandămŭ mai alesŭ directorilorŭ şi învĕţătorilorŭ ca celorŭ în prima liniă interesaţĭ.

Spicuire din istoria pedagogiei la noi — la Românĭ. De V. Gr. Borgovan. Preţulŭ 15.

Manualŭ de Gramatica limbei române pentru scólele poporalĭ în trei cursurĭ de Maximŭ Popŭ, profesorŭ la gimnasiulŭ din Năsĕudŭ. — Manualŭ aprobatŭ prin ministeriulŭ de culte şi instrucţiune publică cu rescriptulŭ de datŭ 26 Aprilie 1886, Nr. 13,193. — Preţulŭ 30.

Gramatica limbei române lucrată pe base sintactice de Ioanŭ Buteanu, prof. gimn. Unŭ volumŭ de peste 30 cóle. Preţulŭ 2 fl.

Manualŭ de stilistică de Ioanŭ F. Negruţŭ, profesorŭ. Opŭ aprobatŭ şi din partea ministeriului de culte şi instrucţiune publică cu rescriptulŭ de dato 16 Dec. 1885 Nru. 48,518. Partea practică fórte bogată a acestui op — cuprinḑêndŭ composiţiunĭ de totŭ soiulŭ de acte obveniente în referinţele vieţei socialĭ — se póte întrebuinţa cu multŭ folosŭ de către preoţĭ, învĕţătorĭ şi alţĭ cărturarĭ românĭ. Preţulŭ 1 fl. 10 cr.

Nu mĕ uita. Colecţiune de viersurĭ funebralĭ, urmate de iertăciunĭ, epitafiă ş. a. Preţulŭ 50 cr.

Carte conducĕtóre la propunerea calculărei în scóla poporală pentru învĕţătorĭ şi preparandĭ. Broş. I. scrisă de Gavrilŭ Trifu profesorŭ preparandialŭ. Preţulŭ 80 cr.

Cele mai eftine cărţĭ de rugăciunĭ:

Mărgăritarulŭ sufletului. Carte bogată de rugăciunĭ şi cântărĭ bisericescĭ fórte frumósŭ ilustrată. Preţulŭ unui esemplarŭ broşuratŭ e 40 cr., legatŭ 50 cr., legatŭ în pânză 60 cr., legatŭ mai finŭ 60, 80, 90 cr., 1 fl., în legătură de luxŭ 1.50—2.50

Miculŭ mărgăritarŭ sufletescŭ. Cărticică de rugăciunĭ şi cântărĭ bisericescĭ — frumosŭ ilustrată, pentru pruncii scolarĭ de ambe secsele. Preţulŭ unui esemplarŭ broşuratŭ e 15 cr., — legatŭ 22 cr., legatŭ în pânḑă 26 cr.

Cărticică de rugăciunĭ şi cântărĭ pentru pruncii scolarĭ de ambe secsele, Cu mai multe icóne frumóse. Preţulŭ unui esemplarŭ e 10 cr.; 50=3 flor.; 100=5 fl.

Visulŭ Prea Sântei Vergure Maria a Născĕtórei de D-ḑeu urmatŭ de mai multe rugăciunĭ frumóse. Cu icóne frumóse. Preţulŭ unui esemplarŭ spedatŭ franco e 10 cr., 50 esemplare 3 fl., 100 esemplare 5 fl. v. a.

Epistolia D. N. Isusŭ Christosŭ. Preţulŭ unui esemplarŭ legatŭ şi spedatŭ franco e 15 cr.